

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף לג

(בעמ' הקודם)

רבא בר שרשום יצא עליו קול שהוא אוכל קרקע השייכת ליתומים, אמר לו אב"י - תאמר לי איך היה המעשה שבגללו אותה עושה כן, ענה לו רבא בר שרשום - לקחתי את הקרקע הזאת במשכון מאביהם של היתומים עבור חוב שהוא היה חייב לי, ועוד בימי אביהם אכלתי בה שני חזקה, ובנוסף הוא חייב לי זוזים שאין לי משכון עליהם, ולאחר שסיימתי לאכול את הקרקע הממושכנת עבור החוב הראשון, אמרתי לעצמי שאם אני יחזיר להם את הקרקע ואדרוש מהם להחזיר לי את החוב של הזוזים אצטרך להישבע על כך, לפי שהדין הוא שהבא להיפרע מנכסי יתומים חייב שבועה, ולכן החלטתי להעלים את שטר המשכנתא (- כדי שלא ידעו שהוא נמצאת אצלי במשכנתא) ולאכול מהקרקע כשיעור החוב של הזוזים, ואם היתומים יתבעו אותי על כך בית דין יאמינו לי משום שיש לי 'מיגו' (= 'מתוך'), דהיינו שמתוך שהייתי יכול לטעון שקניתי את הקרקע הזאת והיא שלי והייתי נאמן ללא שבועה (= שהרי אכלתי בה שני חזקה), לכן אני נאמן לטעון שאני אוכל בה מחמת החוב של הזוזים (ואני נאמן לטעון כך ללא שבועה).

א"ל לקוחה בידי לא מצית אמרת: אמר לו אב"י - מה שחשבת שאם היית טוען שקניתי אותה היית נאמן אין זה נכון, כיון שיצא עליה קול שהיא שייכת ליתומים והיא באה לידיך בתורת משכון [הרחבה: וא"כ למרות שאכלת בה שני חזקה לא היית יכול לטעון שקניתי אותה כיון שהקול שיצא עליה שהיא של היתומים נחשב ל'מחאה', וכשיש מחאה עליך להראות שטר קניה והחזקה לא מועילה, והרי אין לך שטר קניה], וא"כ אין לך 'מיגו', ולכן תחזיר את הקרקע ליתומים, ולאחר שהיתומים יגדלו תתבע אותם לדין על הזוזים, ותוציא את השטר חוב שיש לך על כך ותישבע ותיטול.

*

קריביה דרב אידי בר אבין: קרובו של רב אידי בר אבין מת והשאיר עץ דקל, רב אידי בר אבין טען שהוא הקרוב ביותר של הנפטר ולכן הדקל שייך לו, וגם אדם אחר טען שהוא הקרוב ביותר של הנפטר ולכן הדקל שייך לו. כיון שלא היה ידוע מי קרוב יותר לכן הדין הוא 'כָּל דְּאֵלִים גְּבַר' (= מי שחזק יותר גובר), ולכן הלך אותו אדם שהיה חזק יותר מרב אידי בר אבין והחזיק בדקל.

לסוף: לאחר שנה או שנתיים הודה אותו אדם לרב אידי בר אבין שבאמת הוא (= רב אידי) יותר קרוב לנפטר ממנו. העמיד רב חסדא את הדקל בידיו של רב אידי בר אבין. אמר רב אידי לרב חסדא - שאותו אדם יחזיר לי את הפירות שאכל מאותו היום שהקרוב נפטר ועד היום הזה! אמר רב חסדא על רב אידי - וכי זהו שאומרים עליו שהוא אדם גדול? אתה טוען כך כיון שאתה סומך על הודאת פיו שהודה שאתה יותר קרוב ממנו, אבל הרי עד עכשיו הוא טען שהוא יותר קרוב ממך וא"כ הוא אכל פירות כדין מדין 'כל דאליים גבר', ומה שהוא מודה לך עכשיו הרי זה כאילו שהוא נותן לך עכשיו את הדקל כמתנה.

אביי ורבא לא סבירא להו הא דרב חסדא: שכיון שהוא הודה שהחזיק בדקל שלא כדין עד עכשיו, לכן עליו לשלם את הפירות שאכל.

*

זה אומר של אבותי: שניים רבים על שדה, כל אחד אומר שהיא היתה של אבותיו והוא ירש אותם. הראשון הביא עדים שהיא היתה של אבותיו עד יום מותם והם לא מכרו אותה מעולם, והשני הביא עדים שהוא אכל את פירות השדה שלוש שנות חזקה.

אמר רב חסדא: פסק רב חסדא שהקרקע שייכת לשני, כי אנו מאמינים לטענה שלו מכח 'מה לו לשקר'. כלומר הוא היה יכול לטעון שהוא קנה את הקרקע מהראשון בעצמו, והרי יש לו עדים שיש לו חזקה בשדה, ואז הוא היה נאמן ומקבל את השדה. ולכן גם כשהוא טוען שהשדה היתה של אבותיו, הוא נאמן ב'מיגו' = מתוך שיכל לטעון טענה טובה הוא נאמן על הטענה הגרועה.

אביי ורבא: חולקים על רב חסדא. מכיון שיש לראשון עדים המכחישים את הטענה של השני שהשדה היתה של אבותיו (כי הם מעידים שהשדה היתה של אבותיו של הראשון), אם כן לא יתכן להאמין לשני בגלל 'מה לו לשקר', שהרי יש כאן עדים

שמעידים שהוא כן משקר! (ואפילו שיש לו עדי חזקה אין זה שווה כלום, בגלל שזו 'חזקה שאין עמה טענה' שאינה מועילה).

*

הוא דאמר ליה לחבריה וכו' אזל אייתי סהדי דאכלה תרתי שני: מעשה באדם שאמר לחבירו מה אתה עושה בקרקע שלי? אמר לו חבירו ממך קניתי אותה ואכלתי בה פירות שלוש שנים ויש לי חזקה שהיא שלי. הלך הלה חיפש עדים שיעידו שהוא אכל שלוש שנים, ומצא עדים רק על שנתיים.

אמר רב נחמן: פסק רב נחמן שהמחזיק בקרקע צריך להחזיר את הקרקע לבעלים הראשונים, וגם את הפירות שאכל בשנתיים שעליהם העידו העדים.

אמר רב זביד: אם המחזיק בשדה היה טוען מתחילה (לבעלים הראשונים) שהוא לא קנה את הקרקע אלא שהוא קנה את הפירות לעשר שנים, או שהוא היה טוען שהוא אריס שעובד בקרקע ומקבל מהפירות מחצה שלישי או רביעי, הוא היה נאמן. על פי דברי רב יהודה, כדלהלן. (אמנם לאחר שהוא טען שהוא קנה את השדה הוא כבר לא יכול לחזור ולטעון שהוא קנה את הפירות כי הוא 'טוען וחוזר וטוען').

לאו מי אמר רב יהודה האי מאן וכו': אם אדם מחזיק 'מגל' (= כלי לקטוף תמרים) ו'תובליא' (= סל לאסוף בו את התמרים) והוא אומר בפנינו 'אלך ואקטוף את התמרים של הדקל של פלוני שהוא מכר לי אותם', הוא נאמן. משום שאדם לא חצוף לקטוף תמרים שאינם שייכים לו. (ודוקא כשלא ידוע לנו שבעל הדקל מוחה בו, אבל אם בעל הדקל מוחה בו, בית דין לא מאפשרים לו לקטוף את התמרים עד שהוא יביא ראיה שהוא קנה את התמרים מבעל הדקל).

ואם כן גם כאן אדם לא חצוף לאכול פירות שדה שאינם שלו, ולכן הוא נאמן במה שאמר שהוא קנה את הפירות מפלוני. (וכל זה על מה שכבר אכל, אך מכאן ולהבא אינו יכול לאכול עד שיביא ראיה שהוא קנה את הפירות).

קושיא: אי הכי ארעא נמי: אם כן מדוע כשהוא טוען שהוא קנה את הקרקע ויש לו עדים שאכל רק שנתיים הוא לא נאמן? והרי אדם לא חצוף לאכול פירות חבירו! **תירוץ: ארעא אמרינן ליה אחוי שטרך:** לגבי הקרקע אנו מבקשים ממנו להראות לנו את ה'שטר מכירה' שהוא קנה אותה. (אלא אם כן יש לו חזקה שאז הוא כבר לא צריך להציג את השטר).

קושיא: **אי הכי פירי נמי**: אם כן גם בפירות לא נאמין לו מכח הטענה 'שלא חציף איניש' ונבקש ממנו שיציג את שטר מכירת הפירות. תירוצ: **שטרא לפירי לא עבדי אינשי**: אנשים לא כותבים שטר על מכירת פירות.

*